

הקשר שבין רצייה חברתית לבין התעללות מינית

אורן קורידו, פדופיל מורשע מספר בכתבה שנערכה עליו ועל אחיו, פדופיל מורשע אף הוא, כיצד הוא בוחר את קורבנותיו:

"אני בוחר להתקרב לילדים שסובלים מהזנחה או ממצוקה כלשהיא. אני יודע לבחור את הילדים החלשים, בגלל שאני סבלתי ממצוקה. אני מזהה את זה בעיניים שלהם..."

לכתבה המלאה ששודרה בערוץ 2: <http://www.youtube.com/watch?v=bfGKNsqRHA>

הוידוי הקשה הזה של אורן קורידו חושף אמת מרה וקשה: התוקף או המתעלל יודע "להריח" את החולשה של הקורבן ולנצל אותה לתועלתו. התופעה הזו מוכרת לי היטב מהעבודה עם מטופלים שחוו טראומה ובכללם קורבנות תקיפה מינית בקליניקה שלי. במהלך הטיפול בנפגעי תקיפה או התעללות, המטופלים ואנכי בודקים כיצד המטופלים היו כילדים ובני נוער, וכמעט תמיד מתגלה מעגל קסמים של פתולוגיה ורצון עז שלהם לקבל אישור מהסביבה.

זוהי **הרצייה החברתית**, הנטייה להעמיד את רצונו של האחר מעל הרצון שלנו. הצורך לקבל חיזוק מהסביבה בכל מחיר, לקבל אישור וביטחון, והרצון העז להיות מקובל. את הצורך הזה מזהה המתעלל וכמו עכביש הוא טווה את קוריו וסוגר על הקורבן. כך שילדים ונערים בעלי הנטייה לרצות את הזולת נמצאים בסיכון גבוה יותר לעבור התעללות ואף תקיפה מינית ולחוות טראומה.

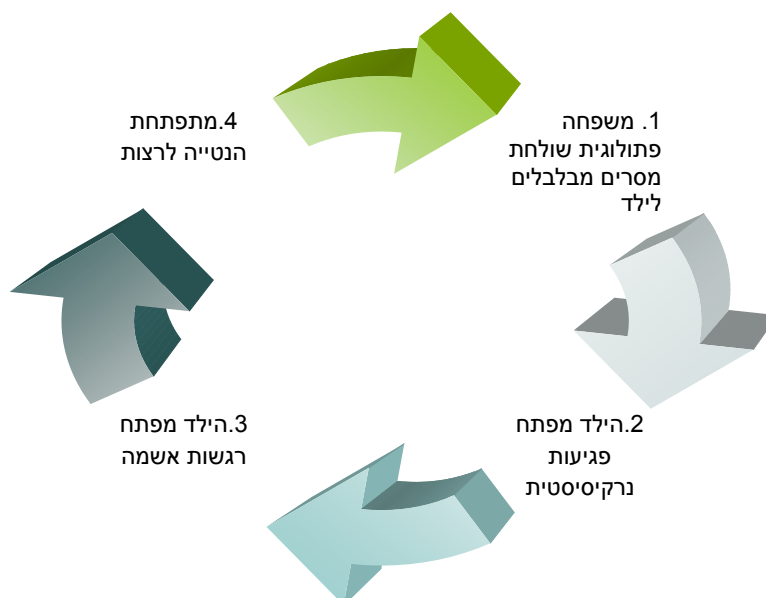
במשפט הבא שלמדתי מאדם חכם במהלך שנות עבודתי בשטח, אני עושה שימוש רב בקליניקה:

"המרצה אינו מרצה כי אינו יודע מה הוא רוצה"

משפט זה מקפל בתוכו מסר חשוב. לאנשים עם נטייה לרצייה חברתית מספר מאפייני אישיות דומים: יש להם מוקד שליטה חיצוני, קרי: הם לוקים במצפן הפנימי שאמור לנווט אותם, הם פועלים ללא לאות על מנת לרצות את האחר ונכנסים למעגל שאין לו סוף, מאחר והם לא באמת יודעים מה רוצה האחר.

ואכן ניסיוני הקליני מוכיח לי שוב ושוב שמאחורי רוב הטרואומות מסתתר הצורך לקבל אישור, מתחבא לו דימוי עצמי נמוך ומיקוד שליטה חיצוני. גם במקרה של תגובת קרב, אשר לכאורה מה הקשר בינו ובין רצייה חברתית? אני עובד במשך שנים עם נכי צה"ל ועם חיילים הסובלים מהפרעות פוסט טראומטיות, ברוב המקרים מתגלה מעגל מרושע:

המעגל המרושע שבו גדל הקורבן

זהו מעגל של משפחה פתולוגית, המעבירה מסרים מבלבלים שמחבלים בדימוי העצמי של הילד ובתחושת הערך שלו. בתגובה לכך, הילד מפתח פגיעות נרקיסיסטיות (שקשורה לחוסר בחוויות עצמי חיוביות, שנועדו לעצב ולייצב את הדימוי והערך העצמי ומסומנת לשלילה על ידי הסביבה), זו מגבירה רגשות אשם ומעצימה את הנטייה לרצות.

שאנדור פרנצי, פסיכואנליטיקן, התייחס לבלבול הזה בהקשר של גילוי עריות, ב"בלבול השפות בין המבוגר לילד". הוא גרס כי מבוגרים מסוימים נוטים לבלבל בין משחקיו של הילד לבין תשוקותיו של המבוגר, שכבר הגיעו לבשלות מינית, ונותנים לעצמם להיסחף לאקטים מיניים, מבלי לחשוב על ההשלכות של מעשים אלו".

הבלבול הזה במשפחות הפתולוגיות מביא את הילד לאמץ שפה שהיא בוגרת לגילו, טרם זמנו, ובמקרים רבים הופך הילד הזה למעין פסיכולוג של ההורים ושל משפחתו. פרנצי כינה את הילד שמבשיל מוקדם מדי כ"תינוק חכם", החשוף להתמוטטות נפשית וחלקים באישיותו מתפצלים, כך שמבחינה אינטלקטואלית הילד מתפקד היטב ואפילו גבוה מהמוצע, אך מבחינה רגשית סובל מסימפטומים היסטריים ונירוטיים.

אני כותב מאמר זה בחיל ורעדה ומקווה מאוד שהמסר שלו יובן כהלכה, כי המסר שלו אופטימי – ניתן וצריך לטפל בילדים, נוער ומבוגרים, ולהוציא אותם מהמעגל המרושע הזה... וכך למנוע את תופעת הקורבן.